

NAUČNOM VEĆU MEDICINSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRDU

Na sednici Naučnog veća Medicinskog fakulteta u Beogradu, održanoj dana 21.05.2018. godine, broj 5940/16-BG, imenovana je komisija za ocenu završene doktorske disertacije pod naslovom:

„Ispitivanje promene kvaliteta života i stepena depresivnosti bolesnika kod različitih metoda lečenja kamena u urinarnom traktu“

kandidata mr dr Branke Gvozdić, zaposlene u Centru za anesteziologiju i reanimatologiju Kliničkog Centra Srbije u Beogradu na Klinici za urologiju.

Mentor je Prof. dr Dragica Milenković Petronić

Komentor je Prof. dr Nebojša Lađević

Komisija za ocenu završene doktorske disertacije imenovana je u sastavu:

1. Prof. dr Aleksandar Vuksanović, profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu
2. Doc. dr Otaš Durutović, docent Medicinskog fakulteta u Beogradu
3. Prof. dr Vladimir Bančević, profesor Medicinskog fakulteta VMA

Na osnovu analize priložene doktorske disertacije, komisija za ocenu završene doktorske disertacije jednoglasno podnosi Naučnom veću Medicinskog fakulteta sledeći:

IZVEŠTAJ

A) Prikaz sadržaja doktorske disertacije

Doktorska disertacija mr dr Branke Gvozdić napisana je na ukupno 115 strana i podeljena je na sledeća poglavlja: uvod, ciljevi rada, materijal i metode, rezultati, diskusija, zaključci i literatura. U disertaciji se nalazi ukupno 53 tabele, 42 grafikona i 4 slike. Doktorska disertacija sadrži sažetak na srpskom i engleskom jeziku, biografiju kandidata, podatke o komisiji i spisak skraćenica korišćenih u tekstu.

U **uvodu** je definisano šta je to urolitijaza, koji tipovi urolitijaze postoje i kakve smetnje imaju osobe koje imaju urolitijazu. Navedena je klasifikacija urolitijaze prema etiologiji i njena patogeneza, kao i metode koje se koriste u dijagnostici ovog oboljenja. Na adekvatan

način su opisani modaliteti lečenja urolitijaze primenom minimalno invazivnih tehnika dezintegracije kamena metodom ekstrakorporalne litotripsije udarnim talasima (ESWL) i ureterorenoskopske litotripsije (Lithoclast metoda) uključujući: indikacije za njihovu primenu, preoperativnu pripremu bolesnika, tipove anestezije, samu tehniku intervencije, preoperativnu i postoperativnu terapiju bola kao i očekivani postoperativni ishod.

Takođe je prikazan detaljan osvrt na dosadašnja saznanja vezana za kvalitet života povezan sa zdravljem uopšte i na kvalitet života bolesnika povezan sa urolitijazom kao i prisustvo depresivnih simptoma kod osoba sa urolitijazom. Jasno je istaknut značaj primene instrumenata (SF 36 upitnika i Bekove skale depresivnosti) u proceni kvaliteta života povezanog sa zdravljem i stepena depresivnosti kod bolesnika sa urolitijazom preoperativno i postoperativnoj proceni promene kvaliteta života i stepena depresivnosti bolesnika u odnosu na primenjenu metodu lečenja kamena u urinarnom traktu.

Ciljevi rada su precizno definisani. Sastoje se od ispitivanja kvaliteta života bolesnika sa urolitijazom kao i uticajem urolitijaze na pojavu anksioznosti i depresije kod bolesnika primenom i analizom instrumenata merenja (odabranih upitnika) preoperativno i postoperativno. Takođe kao cilj rada navedena je i procena uticaja primenjene metode lečenja (ESWL i URSL) na kvalitet života i stepen depresivnosti bolesnika postoperativno za svaku metodu pojedinačno.

U poglavlju **materijal i metode** navedeno je da se radi o panel studiji koja je sprovedena u okviru Klinike za urologiju Kliničkog Centra Srbije u Beogradu. Detaljno je opisan način intervjuisanja pacijenata, kriterijumi za uključenje u studiju, kao i kriterijumi za isključenje iz studije. Preoperativno testiranje pacijenata obavljeno je neposredno pre intervencije, dezintegracije kamena. Postoperativno retestiranje je obavljeno mesec dana nakon intervencije. Ova studija je sprovedena u skladu sa Helsinškom deklaracijom, a odobrena je i od strane Etičkog komiteta, Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu. Svi pacijenti su dali pisani pristanak pre uključanja u studiju. Svi upitnici koji su korišćeni u studiji su detaljno opisani, a pojašnjen je i način skorovanja. .

U poglavlju **rezultati** detaljno su opisani i jasno predstavljeni svi dobijeni rezultati.

Diskusija je napisana jasno i pregledno, uz prikaz podataka drugih istraživanja sa uporednim pregledom dobijenih rezultata doktorske disertacije.

Zaključci sažeto prikazuju najvažnije nalaze koji su proistekli iz rezultata rada.

Korišćena **literatura** sadrži spisak od 168 referenci.

B) Kratak opis postignutih rezultata

Na uzorku od 100 pacijenata izvršena je procena uticaja urolitijaze na kvalitet života i pojavu depresije kod pacijenata. Ispitane su i promene kvaliteta života i stepena depresivnosti pacijenata kod različitih metoda lečenja kamena u urinarnom traktu za svaku metodu pojedinačno. Nakon statističke obrade SF 36 upitnika, preoperativno utvrđeno je da pacijenti sa urolitijazom imaju smanjen kvalitet života u gotovo svim dimenzijama ili domenima zdravlja. Smanjen kvalitet života zabeležen je u sledećim dimenzijama zdravlja: telesni bol, opšte zdravlje, vitalnost, emocionalna uloga i mentalno zdravlje. Utvrđeno je i da pacijenti sa urolitijazom imaju veću učestalost depresije koja je najčešće blagog intenziteta. Kada govorimo o uticaju modaliteta lečenja urolitijaze na kvalitet života pacijenata u postoperativnom periodu kroz analizu SF 36 upitnika koji je urađen kod pacijenata jedan mesec postoperativno, dokazana je značajna razlika u odnosu na kvalitet života pacijenata preoperativno u obe ispitivane grupe. U postoperativnom periodu, dokazana je razlika između dve grupe pacijenata (metode lečenja urolitijaze) i to u nekoliko dimenzija zdravlja. Ureterorenoskopska metoda pokazala je viši skor SF 36 upitnika (bolji kvalitet života) u odnosu na ekstrakorporalnu litotripsiju udarnim talasima (ESWL metodu) i to u sledećim dimenzijama zdravlja: fizičko funkcionisanje, uloga fizičkog funkcionisanja, telesni bol, vitalnost, socijalno funkcionisanje i mentalno zdravlje. Dokazano je da je ureterorenoskopska metoda (Lithoclast metoda) modalitet lečenja koji postoperativno daje mnogo bolje rezultate i značajnije poboljšanje kvaliteta života u odnosu na ESWL metodu. Utvrđeno je da primenjeni modaliteti lečenja urolitijaze nemaju uticaj na pojavu i promenu stepena depresije pacijenata postoperativno. Takođe je dokazano da obe metode lečenja kamena u urinarnom traktu predstavljaju efikasne i bezbedne metode zbog veoma male učestalosti potoperativnih komplikacija i poboljšanja kvaliteta života postoperativno. U ovoj studiji za procenu kvaliteta života kao instrument merenja korišten je SF 36 upitnik. Korišćena je lingvistički i kulturološki adaptirana i validirana srpska verzija ovog upitnika. Utvrđeno je da SF 36 upitnik obezbeđuje prihvatljiv, psihometrijski ispravan i efikasan način merenja kvaliteta života pacijenata sa urolitijazom. Takođe, pokazano je da procena kvaliteta života preko različitih dimenzija života i zdravlja primenom SF 36 upitnika kao instrumenta merenja kvaliteta života, predstavlja dobar put za evaluaciju uspešnosti različitih modaliteta lečenja kamena u urinarnom traktu u kliničkoj praksi.

C) Usporedna analiza doktorske disertacije sa rezultatima iz literature

Do danas, ne postoje značajnije i preciznije studije koje mere kvalitet života povezan sa urolitijazom u našoj populaciji. Ispitivanje kvaliteta života u urologiji započeto je 1992.godine, nakon što je Američka Urološka Asocijacija dala preporuku da se u istraživanju u urologiji uvste i upitnici za ispitivanje kvaliteta života pacijenata. U prvo vreme, ispitivanja su obuhvatila pacijente sa oboljenjima prostate i malignim bolestima dok je kvalitet života pacijenata sa urolitijazom i dalje neistražen, sa veoma malo studija iz te oblasti (Patel N i sar, 2017). U poslednjih nekoliko godina, urađeno je više studija iz oblasti kvaliteta života pacijenata sa urolitijazom, u kojima je kao instrument merenja kvaliteta života korišćen SF-36 upitnik (Lafrance i sar, 2009). Devet studija koje su obuhvatile 1570 pacijenata sa urolitijazom, takođe su kao instrument merenja koristile SF-36 upitnik (Jonattan i sar, 2017). U našem ispitivanju za procenu kvaliteta života, takođe smo koristili upitnik SF-36 jer se ovaj upitnik u brojnim studijama pokazao kao psihometrijski ispravan put merenja kvaliteta života (Raja A i sar, 2016). Kada govorimo o učestalosti depresije kod bolesnika sa urolitijazom, ovo istraživanje pokazalo je veću učestalost depresije kod bolesnika sa urolitijazom u odnosu na zdravu populaciju, što korelira sa rezultatima iz lieterature (Penniston i sar, 2016). U poslednjih 20-ak godina, hirurški tretman kalkuloze se značajno izmenio, tj.transfomisao od invazivnih tehnika sa dugim periodima hospitalizacije i rekonvalescencije pacijenata u minimalno invazivne tehnike dezintegracije kamena sa kratkim ili „no time“ vremenom hospitalizacije i veoma kratkim vremenom oporavka. ESWL metoda (Ekstrakorporalna litotripsija udarnim talasima) je u mnogim medicinskim institucijama još uvek metoda izbora za lečenje kalkuloze urinarnog trakta. Mnoge studije su potvrdile efikasnost i sigurnost u primeni ove metode (Davenport i sar, 2005). Smatra se da ESWL metoda ima veoma nizak procenat komplikacija, što je jedan od razloga zašto je ona najčešće korišćena metoda (Golzari i sar, 2014). Ureterorenoskopija (URS) je postala veoma popularna minimalno invazivna metoda lečenja kalkuloze. Ona je pored ESWL metode jedna od najpopularnijih i najčešće primenjivanih metoda lečenja urolitijaze (Edwards i sar, 2002). I u ovom istraživanju, URS i ESWL metode predstavljaju efikasne i bezbedne metode lečenja kalkuloze bubrega zbog veoma niske učestalosti komplikacija. Kada govorimo o efikasnosti, URS metode je imala veći procenat uspešnosti od ESWL metode. Kada razmatramo efikasnost primenjeog modaliteta lečenja preko promene u kvalitetu života pacijenata u postoperativnom periodu kroz SF-36 skor, pacijenti iz URS grupe ostvarili su viši skor (bolji kvalitet života) u nekoliko domena zdravlja u odnosu na ESWL grupu. Prema dobijenim rezultatima ove

studije, URS je modalitet lečenja urolitijaze koji postoperativno daje mnogo bolje rezultate i značajnije poboljšanje kvaliteta života u odnosu na ESWL metodu. Primenjeni modaliteti lečenja urolitijaze nemaju uticaj na pojavu i simptome depresije u postoperativnom periodu. Ovi rezultati su u skaludu sa rezultatima, publikovanih u studija iz ove oblasti u svetskoj literaturi (Angel i sar, 2012; New i sar, 2016; Manzoor i sar, 2013).

D) Objavljeni radovi koji čine deo doktorske disertacije

Branka Gvozdić, Dragica Milenković Petronić, Nebojša Lađević, Aleksandar Vuksanović, Otaš Durutović. **The Examination of the Quality of Life changes of Patients regarding different Methods of Treatment of Stones in Urinary Tract.** <https://doi.org/10.2298/VSP180309060G>; Vojnosanitetski pregled, 2018 on Line-First April (00):60-60 je dostupan na strani <http://doiserbia.nb.rs/issue.aspx?issueid=3045>

E) Zaključak (obrazloženje naučnog doprinosa)

Doktorska disertacija „Ispitivanje promene kvaliteta života i stepena depresivnosti bolesnika kod različitih metoda lečenja kamena u urinarnom traktu“ mr dr Branke Gvozdić, kao prvi ovakav rad u našoj populaciji predstavlja originalni naučni doprinos u razumevanju uticaja urolitijaze na kvalitet života i pojavu depresije kod pacijenata, ali i na promene kvaliteta života i stepena depresivnosti pacijenata koje nastaju kao posledica primene različitih metoda lečenja kamena u urinarnom traktu..Tretman urolitijaze, njen hronicitet i uticaj na kvalitet života ovih pacijenata predstavlja veliki izazov za kliničare u smislu odluke o modalitetu lečenja. Postoji veliki interes za kvalitet života bolesnika sa urolitijazom kao i pitanje da li modalitet lečenja može biti povezan sa poboljšanjem kvaliteta života ovih pacijenata postoperativno.

Rezultati ove studije, dobijeni su na osnovu praćenja kvaliteta života pacijenata sa urolitijazom pre i postoperativno, u zavisnosti od primenjene metode lečenja, kao i učestalosti komplikacija primenjenih metoda. Rezultati ove studije bi mogli da doprinesu optimizaciji medicinskog odlučivanja u oblasti tretmana urolitijaze i da daju osnovu za analizu valjanosti postojećih i planiranje budućih modaliteta lečenja, a koje će za cilj imati poboljšanje kvaliteta života ovih pacijenata.

Primenom i validacijom SF 36 upitnika dobijen je vredan instrument pomoću koga se mogu nastaviti istraživanja u oblasti kvaliteta života povezanog sa urolitijazom u našoj populaciji,

koja bi mogla dati potencijalni naučni doprinos u budućem naučno-istraživačkom radu u oblasti lečenja kamena u urinarnom traktu.

Ova doktorska disertacija je urađena prema svim principima naučnog istraživanja. Ciljevi su bili precizno definisani, naučni pristup je bio originalan i pažljivo izabran, a metodologija rada je bila savremena. Rezultati su pregledno i sistematično prikazani, adekvatno diskutovani, a na osnovu njih se zaključivanjem došlo do korisnih naučnih i kliničkih podataka.

Na osnovu svega navedenog, i imajući u vidu dosadašnji naučni rad kandidata, komisija predlaže Naučnom veću Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati doktorsku disertaciju dr Branke Gvozdíć i odobri njenu javnu odbranu radi sticanja akademske titule doktora medicinskih nauka.

U Beogradu, 25.06.2018.

Članovi Komisije:

Prof.dr Aleksandar Vuksanović

Doc.dr Otaš Durutović

Prof.dr Vladmir Bančević

Mentor:

Prof.dr Dragica Milenković Petronić

Komentor:

Prof.dr Nebojša Lađević
